



Tenk om vi reiste en bevegelse
for arbeidet og arbeidsgleden.

Fridtjof Nansen

Nr. 4 - 1983 - 32. årgang
Løssalg kr. 5,-

HVA ENGLANDSDOKUMENTENE FORTELLER OSS :

Kappløpet mot Norge

I de foregående artikler har vi sett at Churchill flere ganger hadde foreslått å sende krigsskip inn i norske farvann for å kapre tyske skip, men at dette ikke var blitt godtatt av krigskabinetet. Den 16. februar fikk han imidlertid sitt ønske oppfylt, da et britisk krigsskip ble beordret inn i Jøssingfjorden for å borde et tysk fartøy. Det tyske skip hadde britiske krigsfanger ombord og var eskortert av et norsk oppsynsskip. Da den norske regjering nektet det norske vaktfartøyet å sette seg imot kapringen med makt, forsømte Norge sin plikt som nøytralt land å forsvare sin nøytralitet. Denne hendelsen ble av den annen krigførende part tatt som et synlig bevis på at Norge ikke ville forsvare seg overfor britisk maktanvendelse, og følgen uteble ikke. En tysk general, som fra første verdenskrig hadde erfaring fra ekspedisjonskorps til oversjøiske land, Falkenhorst, ble innkalt til Hitler, og fra 21. februar var den tyske planlegging for okkupasjon av Norge i gang. Da hadde de britiske forberedelser allerede pågått i ca 1 ½ måned. (Cab 63/160 s. 92) Kappløpet mot Norge var dermed i gang.

De opprinnelige britiske planer var basert på håpet om norsk og svensk medvirkning under påskudd av hjelp til Finland. For å være sikker på å få etablert seg i Gällivare og Luleå før den første kjente dato da havnen kunne være isfri, må vi lande i Norge senest 3. april, står det i Cab 66/5 s. 200 pkt. 2. Men da Finland kapitulerte omkr. 10. mars, kunne ikke påskuddet lenger brukes: *Nettopp som alle forberedelser var avsluttet for avsendelse av ovennevnte styrke, brøt den finske motstand sammen, og påskuddet var således borte.* (Cab 63/160 s. 99)

De britiske planer mot Skandinavia var ikke oppgitt, de måtte bare tilpasses den nye situasjon. Det tok to uker å få det til.

Det er neppe tvil om at det var Kohts opriktige mening å holde vårt land utenfor krigen, hvis han anså det mulig. Men hans oppfatning om at vi måtte sørge for å komme på den rette siden var det svake punkt. Nygaardsvolds nøytralitetslinje synes også å ha sviktet til slutt. Haakon Lie avslører dette i «Loftsrydding». På side 467 skriver han: *Nå tonet han flagg... Landet skulle forsvaret med våpen både mot et tysk og russisk angrep.* Det var på et møte mellom Arbeiderpartiets spisser 17. januar 1940 at

det skjedde. Man var heller ikke i Storbritannia uvitende om dette. Det står virkelig tysk og russisk, men det står ikke britisk! Det var derfra vi var truet. Det står tydelig i det britiske dokumenter at man der mente at det var i tysk interesse at Skandinavia forble nøytralt område. (Cab 66/1 s. 52-55)

Den svenske jernmalm var helt uunnværlig for den tyske krigføring, og det var selvfølgelig tyskerne like oppmerksomme på som britene. Det er derfor der måtte ta et uønsket felttog mot Norge.

Sverige hadde den 9. februar mobilisert 97 000 mann, hvorav 75 000 var stasjonert i de nordlige landsdeler. Det var kjent i Storbritannia og står i Cab 66/5 s. 151. En like fast holdning fra Norges side hadde vært det eneste som det hadde stått respekt av. De britiske utredninger viser dette på flere steder. Heller ikke vestmaktene var ute etter å få nye fiender. Det hadde nok med den ene.

Vestmaktens planer for å sikre seg kontrollen over den svenske jernmalm og den norske vestkyst i april dagene var stort sett de samme som vinterens tidligere planer. Endringen besto vesentlig i «Force Plymouth», styrken til Syd-Sverige, som det ble regnet med ikke lenger å være bruk for, da Sverige ikke ønsket slik «hjelp». Fra generalstabens retningslinjer av 4. april siteres: *Reorganiseringsplanen av en slik styrke har vært studert. Vi tror dog ikke at Tyskland vil innvandre Sverige unntagen som en siste utvei, spesielt da dette ville gi oss anledning til å gå til Gällivare.* (Cab 66/6 s. 248 pkt. 3) I pkt. 4 står det videre at det er sannsynlig at tyskerne vil sette igang en offensiv på vestfronten, og at de derfor neppe vil engasjere seg med større styrker i Sverige. Det heter derfor i pkt. 5 at det ikke vil bli noen forandring i de britiske tilleggsstyrker som er bestemt for Frankrike. Kort fortalt er «Plymouth» lagt på is.

Fra generalstabens rapport av 31. mars om spesielle operasjoner i norske territorialfarvann og det vedlagte direktiv av 30. mars kan nevnes at direktivet er utarbeidet i antagelsen av norsk samarbeide, og det står: *Alle forberedelser skulle bli gjort for å sende i det minste én bataljon med det samme minefeltet var lagt, og resten av styrken skulle følge etter tidligst mulig.* (Cab 66/6 s. 235 pkt. d)

Av rapporten av 31. mars

gjengis det som har særlig interesse: *Tyskerne vil sikkert sette igang en intensiv propagandakampanje for å påvirke verden mot vår aksjon. Krigskabinetet har allerede sagt seg enig i viktigheten av å komme den tyske kampanje i forkjøpet med en fullstendig og kraftig forklaring om grunnene til vår aksjon.* (Cab 66/6 s. 230 pkt. I) Det gjelder å sette selv den verste nøytralitets-krenkelse i det fordelaktigste lys. *Tyskerne vil sannsynligvis presentere for nordmennene et bestemt krav om som nøytral å sveipe opp minene. Våre flåtestyrker vil ikke med makt gripe inn i norske forsøk på å sveipe opp minefeltene. På den annen side, hvis minene blir sveipet opp, vil de bli lagt på nytt.* (Cab 66/6 s. 231 pkt. III). I pkt. IV står det at tyskerne kan true Norge med store bombeangrep, men at Norge allerede har fått forsikringer om at bombing av Norge vil bli betraktet som angrep på Storbritannia og derfor vil bli gjengjeldt med bombing av Tyskland!! (s. 231 pkt. IV). *I betraktning av vår krenkelse av norsk nøytralitet kan tyskerne beslutte å etablere fly- og flåtebasen i Syd-Norge for å forsøke å få kontroll over minefeltene, å intensivere angrepene på våre flåtestyrker og baser og våre konvoier til Norge og deres samling i havenene.* (pkt. V) *I det øyeblikk tyskerne setter foten på norsk jord, eller det er klart bevis for at de har til hensikt å gjøre det, vil vårt mål være å sende en styrke til Narvik for å sikre havnene og følgelig jernbanen til den norsk-svenske grense og gjøre klar veien (pave the way) til malmfeltene i Gällivare. Som et defensivt tiltak å sende styrker til å okkupere Stavanger, Bergen og Trondheim for å hindre tyskerne i å bruke dem for flåte- eller flybasen. I en situasjon med utsikt til tysk invasjon i Norge håper vi at nordmennene vil ønske våre styrker velkommen og samarbeide med dem. I det tilfelle vil ikke landsettingene volde noen vanskeligheter unntaken kanskje i Stavanger.* (pkt. V).

På den annen side er det mulighet for at nordmennene kan bli kuet av tyske trusler eller i raseri over vår aksjon finner seg i den tyske plan i fiendskap mot vår egen. I det tilfelle vil ikke noen av ovennevnte landsetningsplaner bli gjennomført som påtenkt, og våre mottiltak vil bli innskrenket til: Flåteaksjoner mot tyske kommunikasjoner med (Forts. side 5)

Mowinckel-planen i 1940 og eksilregjeringens «fortsettelseskrig»

Den fremtredende svenske industrimann Johan Birger Dahlerus kom sommeren 1939 til å stå i verdenspolitikens sentrum. Etter initiativ av sin to år yngre venn Hermann Göring foretok Dahlerus flere reiser mellom Berlin og London for å forsøke å få i stand forhandlinger mellom den tyske og den britiske regjering. Av flere årsaker ble hans meglingsforsøk mislykket.

I begynnelsen av mai 1940 ble Dahlerus atter kalt til Göring. Den 4. mai ringte Göring til Dahlerus og ba ham komme til Berlin med det aller første for å drøfte viktige saker. Dahlerus etterkom anmodningen og ankom Berlin to dager senere. I mellomtiden (5. mai) hadde Dahlerus en samtale med Johan Ludwig Mowinckel som på den tid oppholdt seg i Stockholm. Han var i statsråd på Stuguflåten den 22. april blitt utnevnt til konsultativ statsråd. Mowinckel var svært bekymret for befolkningen i Nord-Norge, og han ga overfor Dahlerus uttrykk for at det neppe kunne være i tysk interesse å holde denne landsdelen besatt.

Da Dahlerus møtte Göring den 6. mai var det først og fremst de tyske troppenes vanskelige stilling i Narvik-området som Göring ønsket å drøfte med sin svenske venn. Göring la fram flere ønskemål om transitt gjennom Sverige av forsyninger til general Dietels styrker. Men Dahlerus uttalte — til Görings skuffelse — at den svenske regjering neppe ville tillate noen transitt gjennom Sverige. Göring oppfordret så Dahlerus om å komme med forslag som kunne bidra til å løse dette vanskelige spørsmålet. Antagelig med bakgrunn i sin samtale med Mowinckel dagen før foreslår Dahlerus at de tyske styrkene skulle trekkes ut av Narvik-området og erstattes med svenske vaktstyrker. Göring reagerte først negativt, men etter at Dahlerus hadde utredet planene nærmere ser det ut til at Göring skiftet standpunkt. Han lovet til slutt å legge fram planene for Hitler.

Etter hjemkomsten til Stockholm ble Mowinckel, som bodde på hotell «Reisen», orientert av

(Forts. side 2)

PÅL BERG I 1940 :

«QUISLING VAR I SUBJEKTIV GOD TRO»

Undersøkelseskommissjonen av 1945 kommer i sin Innstilling inn på høyesterettsjustitiarius Paal Bergs kringkastingsstale den 15. april 1940, hvor Berg som kjent takket Quisling for at han «på nytt har vist sin ansvarshøvelse og sitt fedrelandssinn». Side 159 i Innstillingen gjengis også utdrag av Paal Bergs dagbok, hvor han refererer fra den samtale han hadde med minister Braüer om formiddagen den 15/4: «Jeg sa at jeg personlig trodde Quisling var i subjektiv god tro, — at han virkelig trodde ved ha varetatt sitt lands interesser ved det han hadde gjort, og at jeg derfor kunne gi en erklæring om denne min personlige mening».

Innstillingen (side 145) omtaler også at da direktør Lorentz Vogt rådførte seg med Paal Berg om han (Vogt) burde etterkomme en anmodning fra Quisling om å møte til en konferanse den 14. april, så tilrådet Berg ham å

møte.

Det er også interessant å se litt nærmere på Paal Bergs forhold til den «kjempende» Konge og regjering. H.r.advokat Annæus Schjødt gjengir i «Riksrådsforhandlingene i 1940» et referat av et møte på fylkesmann Christensens kontor den 17. juni 1940, hvor Paal Berg uttalte bl.a.:

«Derfor er det min plikt å si til fylkesmannen at situasjonen nå er den at vi politisk sett ikke kommer forbi å måtte skille oss av med Kongen. Det er slutt med jussen nå! Han ville derfor tilrå at det ble sendt en telegrafisk henvendelse til Kongen om å abdisere frivillig.»

Og Paal Berg innskrenket seg ikke til bare å tilrå. At han faktisk gikk til den svenske minister i Oslo i et ganske spesielt ærend forteller høyesterettsdom (Forts. side 7)

Et forsonin- gens og minnenes kapell

Denne vakre tanke fant vi i Nordlandsposten torsdag 17. mars:

«For en tid siden leste jeg i Nordlandsposten, at skipsklokken fra hurtigruteskipet «Prinsesse Ragnhild», som havarerte etter en ekspedisjon i nærheten av Bodø, senhøsten 1940, ikke var gått under med båten, men hadde kommet drivende i sjøen med en del av treverket. Dette har gitt meg en del tanker.

Om skipsklokken var å få kjøpt, ville den være en utmerket klokke til et kapell til minne om krigens ofre. Uansett hvor de falt. Vi har vel fem kategorier. Sjøfolkene, ofrene fra konsentrasjonsleirene, de som falt i alliert og de som falt i øst på fronten der, samt de sivile.

Mange av dem som falt i øst, hadde vært med fra første stund for å hjelpe finnene i sin kamp, noe også Nygaardsvold hadde oppfordret til. Og da krigen senere fortsatte, mente de fleste at det var samme krigen. Hitlers ugjerninger fra konsentrasjonsleirene og ellers, var den gang ikke kjent. Men man visste om Katynskogen der omlag 5000 polske offiserer var blitt drept med nakne skudd. Det var kjent. Og man har ikke lov til å tvile på at det først og fremst var for Norge de kjempet.

En annen sak som jeg også tenker på i dette høve, er at det vel ikke er den store hemmeligheten, at man nå vet hvor ubåten «Uredd» ligger, etter å ha gått på mine i februar 1943. Og det er ikke så veldig langt fra Bodø. Enn om man sendte dykker ned til vraket og hentet opp de jordiske levninger av de som var ombord og stedte disse til hvile på en ærerik måte.

Jeg kunne tenke meg et kapell, gjerne på Lille-Hjertøya mot skipsleden, slik at det også ble et seilingsmerke, hvor disse fem kategorier ofre hadde hver sin vegg med bilder fra krigens dager. Og foran hver vegg en bok med de falnes navn, og bøker hvor et blad ble vendt om for hver dag i året, slik at etterlatte visste at på den dagen og den dagen var navnet fremme. Noe i likhet av det man har gjort i St. Pauls-katedralen i London. Men forutsetningen for at Hjertøya ble valgt, måtte jo være at bruprojektet ble en realitet.

I det hele var det mange måter å gjøre tingene på. Det jeg også har i tankene, er at den onde krigen skapte så mange sår i nasjonen som fremdeles i høyeste grad eksisterer. Sårene har

(Forts. side 7)

Noe er fortiet som gjør bildet skakt

Utdrag av lærer og klokker Magne Olstads minnetale
i Hurdal kirke.

Det kommer mye bra fra Mjøsa's syd-ende.

DER VISES MOT.

I nr. 2 gjenga vi Senterpartiets Erland Asdahls intervju i «DAGEN», som munnet ut i at «LANDSSVIKOPPGJØRETS VERKEBYLL MÅ FJERNES».

Og nå bringer vi utdrag av lærer og klokker Magne Olstads gripende minnetale om «frigjøringen», holdt i Hurdal kirke.

Vi burde tatt med HELE talen, men dessverre tillater ikke plassen det.

Vil noen av våre lesere ha den ubeskåret, kan dette ordnes fra «BOKTJENESTEN».

«Har du noen gang sittet og sett på et bilde som henger skakt? Det er så irriterende med et slikt skakt bilde. Du får ikke fred før du har vært borte og rettet på det.

Hvordan er det så med bildet etterslekten har fått av krigens år og hendinger, altså de som er så unge at de ikke levde med i det? Henger det litt skakt, det bildet vi har gitt dem?

Jeg drister meg til å si: Ja!

Tapperheten er beskrevet, oferviljen likeså, utholdenheten, viljen til innsats. Og rett er det. Men noe er fortiet som gjør bildet skakt. Det fantes også i krigens tid atskillig stakkarlighet. Vi var vel bare mennesker, så derfor — Frykt for utkommet — med en viss grunn, ja vel — men frykt i alle fall. Soldater i kamp for landet, om hvem ryktet gikk at de skjøt grenseløst med fiender, men som etter hjemkomsten fant veien kort til jobbing på de samme fienders militæranlegg, fordi betalingen var god! Eller de som fant andre kanaler og villig bøyde kne for guden Mammons gullbeslåtte rentefot.

Vi lærte å lyve i krigens tid. Det lærer man alltid i en krig. Fordi en krig kan neppe drives uten å være fundert på en god porsjon løgn. Oppgitte tap for eksempel stemmer aldri med virkeligheten. Derfor løy vi med verdens ærligste blikk. Noen ganger bevisst, noen ganger ubevisst, — fortalte verdifulle rykter vi hørte, om oppofrende bussjåfører på Sollihøgda som fulgte med sine kjøretøyer i avgrunnen fordi de hadde muligheter til å ta med seg i døden en masse fiender som hade tvunget dem til å kjøre seg. Jo visst, slik skulle det gjøres! Omsider viste det seg at det ikke var sant. Kanskje vi aldri hadet trodd på det . . .»

PLAKAT SELGES

Nasjonal Samling - Norge kaller!
Ørn/solkors. Innram. Som ny!
Selges min. kr. 750,-.

Rolf Johansen, Boks 157
3470 Slemmestad

«Å tenke riktig lærte vi under krigen. Tenke klart, tenke skarpt hvitt, skarpt svart, uten ullengrå nyanseringer imellom. De på vår side var venner, edle, med blanke motiver. De andre på den andre siden var våre fiender, uedle, med grumsete motiver.

Våren 1945 da krigen var slutt, møtte jeg en dag en mann som kom begeistret imot meg. Han hadde hele tiden vært på riktig side, og nå var han tydeligvis meget tilfreds med en nyhet han hadde hørt: at alle overlevende frontkjempere fra Østfronten skulle idømmes dødsstraff. — Var han en som tenkte annerledes enn alle andre? — Nepp. Han hadde sikkert mange like sinnede.

Men krigen var slutt. Unge villedte frontkjempere i øst kunne ikke lenger influere på utfallet. Var noen begeistret over den dødsstraff som eventuelt skulle ramme dem som hadde overlevd, så skyldes det en skremmende tanke: Lysten etter hevn.

Slik lærer man å tenke i en krig.

Jeg tenker somme tider på seks unge menn og gutter som jeg kjente meget godt og som ikke fikk oppleve de brusende dager da freden flommet inn over landet. En av dem var en gang min arbeidskamerat, to hadde vært mine skolekamerater, to mine elever. Jeg har iblant prøvd å veie dem opp mot hverandre, tenkt på dem slik de var. Men det er meg stadig like vanskelig å avgjøre hvem av dem som kvalitativt rangerte høyest. De var alle sammen kjekke gutter. Bare det at tre var hvite og tre falt på feil side.

De tok feil. Det kan vel ikke diskuteres. Men det har folk gjort til alle tider, også vi. En gang sto en ung mann som medvirkende assistent og gledet seg over steiningen av martyren Stefanus. Var han ond, denne assistenten? — Nei. Men så feil går det an å ta. Han ble senere historiens største misjonær. Hans navn var Paulus.

(Forts. side 5)

Mowinckel-planen . . .

(Forts. fra side 1)

Dahlérus om sine drøftinger med Gøring. Den 9. mai satte Mowinckel opp et P.M. hvor det i pkt. 1 het bl.a.: «Der trekkes en demarkasjonslinje mellom Nord og Syd med gjensidig forpliktelse at ingen krigshandling fra Syd-Norge mot Nord-Norge eller omvendt skal finne sted.» Den 13. mai hadde Mowinckel et møte med den svenske utenriksminister Günther som viste stor interesse for planen, og han gikk sterkt inn for at den norske regjering måtte ta et initiativ. Både den 16., 22. og 26. mai ble spørsmålet behandlet av den norske regjering. Statsminister Nygaardsvold, som synes å ha latt norske interesser komme foran britiske, stilte seg positivt til et forhandlingsforsøk. De andre regjeringsmedlemmer gjorde imidlertid gjeldende at de av hensyn til britene ikke kunne gå med på forhandlinger, og Koht fikk av den grunn i oppdrag å si nei.

Men etter at den britiske minister den 1. juni hadde underrettet Koht om at de allierte styrker ville bli trukket ut av Norge, skiftet regjeringen standpunkt. Allerede samme dag ble Kongen varslet pr. telefon om at stats- og utenriksminister tidlig søndag morgen måtte få en konferanse for å drøfte spørsmålet om en demarkasjonslinje. Tidlig søndag morgen den 2. juni dro Nygaardsvold og Koht til Konkens oppholdssted i Øverbygd i Troms. Både Kongen og Kronprinsen tilrådet at forhandlinger om demarkasjonslinje ble forsøkt. Dagen etter, den 3. juni, dro Koht, ledsaget av Anders Frihagen, med fly til Luleå, hvor Koht hadde en lengre samtale med sin svenske kollega, Günther.

Koht fortalte at den norske regjering hadde skiftet standpunkt, og et avtaleforslag ble utarbeidet. Günther lovet å handle raskt: Allerede samme kveld ville han få sendt forslaget til Berlin, etter at det var blitt drøftet i den svenske regjering og i utenriksnämnden.

Om innholdet av det norske forhandlingsforslag forteller Nils Hjelmtveit i «Vekstær og Vargtid» (side 161-162):

«— et av vilkårene måtte være at det ikke skulle bli krigshandlinger mellom området sør og området nord for

demarkasjonslinjen, og at det ikke skulle brukes som utgangspunkt for krigshandlinger mot det annet.»

I sin bok «Frå skanse til skanse» beskriver Koht møtet med Günther:

«Eg fortalde han rett ut kvifor den norske regjeringa hadde skift standpunkt i spørsmålet om eit slags våpenstillstand for Noreg . . .»

Statsstipendiat Sverre Hartmann har i «Søkelys på 1940» side 45 kommentert planene om en demarkasjonslinje:

«En slik ordning måtte selvfølgelig forutsette at Norge ikke førte krig mot Tyskland utenfor territoriet heller.»

Hvor oppsatt Nygaardsvold-regjeringen var på å få en overenskomst med tyskerne fremgår av en annen av Kohts erindringsbøker «For fred og fridom i krigstid» side 236:

«Admiral Diesen var lite huga på å la «Fridtjof Nansen», det einaste orlogsskipet vi hadde att, bli liggande etter ein dag i Tromssundet og ikkje sigla med den britiske kryssaren «Devonshire». Men regjeringa sa det fekk våge seg.» (Min understr.)

Etter hva som er opplyst både av Koht og Hartmann var det — i tilfelle positivt svar fra tyskerne — utarbeidet chiffermelding til Konge og regjering som eventuelt ville gjøre vendereis.

Som kjent kom det ikke noe svar fra tyskerne på det norske forslaget, men historien omkring siste fase av forhandlingsforsøket er likevel ytterst interessant. Den viser nemlig klart og utvetydig at Nygaardsvold-regjeringen slett ikke — slik som påstått av Skodvin og Andenæs — hadde fattet noen beslutning om å fortsette krigen fra England før den forlot Tromsø den 7. juni. Historien forteller oss også at det regjeringen i det lengste håpet på var at det skulle komme et positivt svar fra tyskerne på «Mowinckel-planen». Derfor fant regjeringen det riktig å løpe den risiko at Koht ble igjen i Tromsø til den 8. juni, og derfor var den endog beredt til å gjøre vendereis.

Bjerkadal, 21/3 1983

John Sand

NOE Å GI TIL INO?

Mange har vært flinke til å sende inn bøker, aviser og tidsskrifter til INO.

Biblioteket er imidlertid langt fra komplett og vi er svært takknemlige for alt materiale om: mellomkrigstiden, okkupasjonen og «landssvikoppgjøret».

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO)

Postboks 924 - Sentrum

Oslo 1

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaktør: Kåre Haugerud. (Treffes kun etter avtale.)

POSTADRESSE: Boks 924 Sentrum, Oslo 1 - Tlf.: (02) 19 06 71 (Tlf.svarer)

Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo:

Mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 10—14 og onsdag kl. 18—21.

Abonnement: Pr. år kr. 80,-. I omslag kr. 100,-. Utlandet + kr. 10,-.

Giro: Post 5 18 45 04. Bank 6063.05.01248

Utgiver: A/S Historisk Forlag

Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a., pr. spalte.m.

Minstepris kr. 50,-

Trykk: Viking Boktrykkeri A.s

Dødens hypnose

Folk betaler gjerne hva som helst for å overvære opptreden av en dyktig hypnotisør. Slike forestillinger pirrer publikums nysgjerrighet og er såre lærerike. Men hva er egentlig hypnose?

En søvnlignende tilstand fremkalt på kunstig måte. Den skiller seg ut fra vanlig søvn først og fremst ved at forbindelsen mellom den hypnotiserte og omverdenen ikke er brutt. Offeret er uimottakelig for andre inntrykk en dem ham får fra hypnotisøren. Hypnotisøren er i stand til å «vekke» de enkelte sanser som blir særlig skarpe, nettopp fordi de andre «sover».

Begivenhetene har vist at store deler av et folk også kan komme i en slags hypnotisk tilstand.

Vi opplevet det i Norge i årene før 9. april, vi opplevet det under okkupasjonen og vi har opplevet det i alle år etter «frigjøringa».

Hypnose! Noen annen forklaring kan ikke gis på den sløvet og likegyldighet som har vært vist fra tusener av norske kvinner og menn.

Vi tenker på forherligelsen av gamle samfunnssystemer som i praksis har spilt totalt bankerott, forherligelsen av stater som i egenskap av selerherrer i 1. verdenskrig hadde verdens skjebne i sine hender, men som likevel la alt til rette for den katastrofale krig vi senere fikk over oss, — vi tenker på forherligelsen av moralsk og åndelig forfall, av kamp mellom klasser og mennesker, av fordømmelsen av de nye tanker som trengte seg frem i tiden, fordømmelsen av nasjonale kvinner og menn som gjorde alt for fedrelandet, fordømmelsen av felleskapstanken og undertrykkelsen av enhver form for sann opplysning.

Dette var grunnlaget det norske folk ble kastet inn i krigen på.

Det er vel neppe nødvendig å komme nærmere inn på de sørgelige resultatene massesuggesjonen har ført med seg. Ofrene har vandret rundt i den svarteste middelalder. De har gjennomført en åndelig mørklegning uten sidestykke i norsk historie, og har med begeistring trodd på den mest åpenlyse løgn, samtidig som de har forkastet alle fakta.

Norges største hypnotisør er i dag RØDE-GRO, der hun, sammen med sine medhjelpere i Det Norske Arbeiderparti og blant kommunistene, fortsetter den rolle de tidligere AP-ledere spilte før 9. april 1940.

Hånd i hånd med det moralske forfall hun oppildner til, går nedbrytingen av forsvarsviljen i folket, og gjennom hennes hypnose ser vi hvordan ti tusener av nordmenn løper storm på vårt forsvar.

Slik vi opplevet det i årene før krigsutbruddet.

Igen står Norge ansikt til ansikt med barbarene fra Øst, og med alle muligheter til å bli utslettet som nasjon.

Dene utslettelse kan bare unngås hvis hvert menneske i dette land søker å rive seg løs fra hypnosens.

RØDE-GRO's hypnose.

Måtte de hypnotiserte forstå hva faren fra Øst betyr.

At det ikke nytter å vente og se, eller la seg suggerere til å ta del i hennes mange Moskva-inspirerte «fredsmarsjer» og underskriftskampanjer.

Det finnes bare to alternativer:

Forsvarssak — eller betingelsesløs overgivelse til bolsjevikene.

Forsvarssak er også fredssak.

Interessant stoff på universitetsbibliotekene

Flere lesere har bedt oss bringe en oversikt over hovedoppgaver om Nasjonal Samling, (okkupasjonstiden 1940—1945) som foreligger ved norske universiteter. Noen av de emner som foreligger er:

Finn Hestvik, Bergen 1972:

Rekruttering til NS under okkupasjonen 1940—1945 (Salten)

Kjellaug Jetne, Tromsø 1975:

Nasjonal Samling og bondepolitikk 1933—1945.

Jan Petter Myklebust, Bergen 1974: Hvem var de norske nasistene?

Sammenheng mellom sosial, økonomisk og politisk bakgrunn og medlemskap i NS.

Arnt Ove Aune, Bergen 1974:

NS Riksledelse 1940—1945. Organisasjon og rekruttering.

Dag Olav Bruknap, Bergen 1974: NS og rasespørsmålene.

Nina Munte Nordberg, Bergen 1976: Kvinnen og NS.

En studie av kvinnelig rekruttering til NS i Bergen.

Svein Rognaldsen, Bergen 1972:

Nasjonal Samling i Bergen under krigen.

Ivar von Mehren Torgersen, Bergen 1979:

Kristen Samling og NS.

Hans Erik Henriksen, Bergen 1972: Menneske uten makt.

Undersøkelse av Nasjonal Samling i tre øst-norske kommuner i 1933—1945.

Torgeir Johan Thunshelle, Bergen 1972: NS i Sogn og Fjordane 1940—1945.

Ivar Drevland, Bergen 1969:

Lokalstyret i okkupasjonsårene 1941-1945 (Nordland fylke).

«Gode» nordmenn hjalp tyskerne med avvebningen av det norske folk høsten 1940

Ved månedsskiftet august-september 1940 lot fylkesmann Karl Hess-Larsen gjennom Tromsø Stifts Annonsebyrå rykke inn nedenstående kunngjøring i avisene i sitt fylke:

AVGIVELSE AV MILITÆRVÅPEN

Justisdepartementet har forlangt innskjerpet at alle militærvåpen straks må avgis til nærmeste politimyndighet. Plikten til å avgi våpen gjelder ikke alene våpen som finnes i enkeltpersoners besiddelse, men også våpen som fremdeles måtte ligge nedgravd i skogen eller gjemt bort i hytter og lignende steder. Etter 15/9-40 må der altså i fylket ikke finnes et eneste militærvåpen. Det er nødvendig at hele fylkets befolkning medvirker til at her — omhandlede påbud blir fulgt.

Nordland fylke, Bodø, 28/8 1940
K. Hess-Larsen (sign.)

Som det fremgår av kunngjøringen er det Justisdepartementet som har gitt ordren, og den som på den tid var departementets sjef var den kjente sorenskriver Ole F. Harbek. Etter «frigjøringen» utmerket Harbek seg som en meget streng dommer. Han ble i 1962 æresmedlem av Den norske dommerforening. En an-

nen sorenskriver som også utmerket seg fra 1945 og utover var A. B. Aslaksrud. I okkupasjonstiden, mens han var politimester i Helgeland, lot han bl.a. rykke inn disse kunngjøringer i bladet Helgeland som kom ut i Mo i Rana:

POLITI

Alle som eier (oppbevarer) militære skytevåpen, også omarbeidede, samt pistoler og revolvere med tilhørende ammunisjon, må avlevere disse våpen til nærmeste lensmann eller politikammer. De som ikke etterkommer denne siste kunngjøring om våpeninnlevering vil bli strengt straffet.

Helgeland politikammer, 14/8-40

A. B. Aslaksrud

I «Helgeland» for 12/10 1940 finnes følgende:

POLITI

Enhver propaganda til fordel for den tidligere konge eller hans hus er forbudt.

Mosjøen 10/10 1940

A. B. Aslaksrud

Denne kunngjøring lot Aslaksrud påny innrykke i «Helgeland» den 11/11 1940.

«Dagbladet»s formodning stemte ikke

ARTIKKELEN «I EN JUBILEUMSTID» (nr. 2 1983)

Jeg vil gjerne gjøre oppmerksom på at jeg ikke har skrevet eller signert den siterte sang. Teksten er meg fullstendig ukjent. Dagbladets formodning om at jeg er opphavsmannen, er altså ikke riktig.

Med hilsen
ARILD FELDBORG

Hjelp oss å hjelpe

Skadede frontkjempere og fallnes etterlatte trenger fortsatt din hjelpende hånd.

La oss vise vår solidaritet med dem som ofret så meget.

Benytt deg av giroblanketten som ligger inne i avisen.

Velkommen til årsmøte

Folk og Land hilser deltakerne på INO's årsmøte.

La det bli et samvær i tråd med gammel tradisjon, der alle vil få styrke og mot til å ta fatt på de mange og krevende oppgaver som venter.

Redaksjonen

Når parolene uteble

I sin bok «Fra nød til seier» skriver H. O. Christoffersen side 190:

«Med Falstad-lærerne gikk det ikke så bra. De var isolert fra parole-senteret sørpå og tydeligvis i ganske stor villrede. Da så ryktene om «Skjerstad»-ferden nådde fram til dem, bøyde de seg og undertegnet en erklæring om et — riktignok uforpliktende — medlemskap i lærersambandet. Dette skjedde henimot slutten av april.

Falstad-lærernes knefall var utvilsomt et nederlag for hjemmefronten.»

Når jeg leste dette kom jeg i hu hva Hambro skrev i sine «Dagboksblade»:

«I forholdenes medfør ble hjemmefronten et diktatur over både tenke- og handlemåte.»

Øyvind Hauge

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 10—14, onsdag kl. 18—21.

Postadr.: POSTBOKS 924 SENTRUM, OSLO 1.

Kontoradr.: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

STRENGT HEMMELIG:

RESYMÉ OVER BEGIVENHETER I SKANDINAVIA

22/12-39: Planen om å stoppe malmtrafikken fra Narvik til Tyskland kom først under aktiv diskusjon da Admiralitetets første Lord satte fram et forslag (W. P. [39] 162) for kabinettet om at flåtestyrker skulle aksjonere i norske territorialfarvann. Samtidig ble den langt viktigere plan om å stoppe hele eksporten av jernmalm fra Nord-Sverige til Tyskland undersøkt. Den russisk-finske krig ga et påskudd for å sende styrker gjennom Norge og Sverige til assistanse for Finland, og således komme i posisjon til å kontrollere malmfeltene.

Implikasjonene ved planene ble fullstendig undersøkt av generalstaben. I (W. P. [39] 169) pekte den på at aksjon i norske territorialfarvann kunne bli møtt av tysk invasjon av Sør-Norge, som vi ville være ute av stand til å hindre, og hvis strategiske følger ville være uheldige. Det ville derfor bli nødvendig for oss å gjøre ferdig styrker til å ta Narvik, Trondheim, Bergen og Stavanger for å begrense den tyske kontroll over den norske kyst.

12/1-40: Etter betydelig diskusjon, og etter innledende henvendelser til den norske og svenske regjering, ble det besluttet ikke å aksjonere videre i de norske territorialfarvann. «W. M. [40] 10. beslutning, pkt. 1).

7/2-40: Som resultat av diskusjon med franskmennene under møtet i det øverste allierte krigsråd (The Supreme War Council) 5. februar ble forberedelser til å sende en styrke til assistanse for Finland satt igang. Styrkens første tropper skulle være ferdige til å landsettes i Norge 20. mars. Det var helt på det rene at ankomst av styrker til Skandinavia kunne involvere Sverige og Norge i krig med Tyskland. Som en følge av det, og i overensstemmelse med generalstabens anbefaling, skulle følgende styrker holdes klare:

a. En styrke bestående av en britisk brigade og to halv-brigader franske alpejegere, som skulle landsettes i Narvik og rykke fram til Den Botniske Bukt i forberedelse for operasjoner i Finland.

b. Styrker for å okkupere norske havner for å hindre tyskerne i å benytte dem, som følgende: Trondheim 1 bataljon, Bergen 2 bataljoner, Stavanger 2 bataljoner.

c. En styrke på ca. 3 divisjoner og 3 skvadroner R.A.F. fly for gjennemfart til assistanse for svenskene.

14/3: Da alle forberedelser var avsluttet for avsendelse av ovennevnte styrker, kapitulerte finnene, og påskuddet var således borte. Krigskabinettet godkjente at spredning av styrkene

skulle finne sted så snart ratifikasjonen av fredsoverenskomsten var sikret. (W.M. [40] 68. beslutning, pkt. 4). Avgjørelsen ble effektiv samme kveld og ekspedisjonen ble oppløst.

29/3-40: Som resultat av møtet i det øverste allierte krigsråd 28. mars ble det opprinnelige forslag om å stoppe trafikken fra Narvik ved å legge et minefelt tatt opp på nytt, og beslutning om aksjon ble tatt.

31/3: Generalstaben gjennomdrøftet på nytt mulige tyske reaksjoner på mineleggingen og anbefalte at følgende styrker skulle være klare for sikringsformål:

a. til Narvik 1 britisk brigade og 1 fransk kontingent.

b. til Trondheim 1 britisk bataljon.

c. til Bergen 2 britiske bataljoner.

d. til Stavanger 2 britiske bataljoner.

Disse styrker skulle være klar til avreise når minefeltet var lagt, så hvis tyskerne beveget seg for å invadere Norge, skulle vi komme dem i forkjøpet i havnene på vestkysten.

1/4: Krigskabinettet godkjente ovennevnte styrkers forberedelser (W. M. [40] 78. beslutning, pkt. 4.)

3/4: Krigskabinettet (W. M. [40] 80, pkt. 5) tok den endelige beslutning om å legge minefelter i norske territorialfarvann 8. april. De ble informert av meldinger om at tyske tropper og skip var samlet i Østersjø-havner, tilsynelatende ferdige til aksjon i Skandinavia. De trodde dog ikke at det var sannsynlig at vår mineleggingsaksjon ville føre til at tyskerne ville foreta en invasjon. (Her peker ordet de (they) tilbake på krigskabinetets medlemmer. Forf. anmerkning.)

4/4: I overensstemmelse med foregående dags beslutning om mineleggingen ble telegrammer sendt til de britiske ministre i Oslo og Stockholm med noter til den svenske og norske regjering, som skulle holdes i uvisshet om tiden. Om kvelden sendte generalstaben rundt to instruksjoner om, at da en avgjørelse kunne være meget presserende i tilfelle en fiendtlig aksjon mot Skandinavia, at admiralitetet som den dominerende part, skulle være bebyrdet til å gi ordre om styrkens avreise til de norske havner uten å avvete kabinettets avgjørelse. Det ville alltid bli tid for krigskabinettet til å ta stilling til dette før ekspedisjonene nådde de norske havner. (W. P. [40] 118) anbefalte, da det nå var usannsynlig at tyskerne ville invadere Sverige, at de store styrker som tidligere var øremerket for aksjon i Syd-Sverige, ikke lenger skulle holdes i beredskap på bekostning av tropper til B.E.F. base etc. Forberedelsene skulle dog fortsette for en styrke på to divisjoner som skulle samles hvis nødvendig ved tilbaketrekning fra Frankrike. Tre bataljoner skulle forbli øremerket for Narvik og fem bataljoner for de sydlige norske havner, og resten av 40. divisjon skulle mobiliseres og holdes i beredskap til forsterkning av disse som måtte bli nødvendig.

5/4: Krigskabinettet (W. M. [40] 82, pkt. 6) vedtok generalstabens forslag (W. M. [40] 117 og 118). Instruksjonene for vedkommende styrkers kommando skulle fremlegges for godkjenning neste dag.

6/4: Generalstaben leverte krigskabinettet (W. M. [40] 83, pkt. 6) et notat (W. P. [40] 122) med instruksjoner til styrkene som skulle sendes til norske hav-

ner i tilfelle tysk aggresjon mot Syd-Norge eller Sverige. Det ble antatt at styrkene kunne landsettes med generell medvirkning fra den norske regjering, ennskjønt de kunne bli møtt med mindre lokal motstand. Narvikstyrkens funksjon var å sikre havnen og kommunikasjonene med malmfeltene. Den skulle ikke gå inn i Sverige uten etter nærmere ordre. Styrkene til de andre havnene hadde til oppgave å komme tyskerne i forkjøpet og hindre dem i bruk av havnene og flyplassene i Stavanger, Bergen og Trondheim. I Stavanger ville operasjonen ha karakter av et raid, da det neppe kunne bli mulig å holde denne havn mot tyske angrep. Disse instruksjoner (og også instruksjonene for flåtekommandoen ble sendt rundt under møtet) ble approbert med mindre endringer.

7/4: I løpet av morgenen rapporterte luftoppklaring en tysk styrke på en krysser og 6 destroyere nordvest av Horns Rev. En styrke bombefly som ble sendt ut som resultat av denne melding, klarte ikke å lokalisere styrken, men fant en annen bestående av en slagkrysser, to små og en stor krysser og 14 destroyere 76 miles NNW av Horns rev og angrep den uten held. Om kvelden gikk hovedslagskipsflåten og en annen krysserskvadron ut fra Scapa og Rosyth i håp om å engasjere den tyske flåte utenfor den norske kyst.

Krigskabinettet (W. M. [40] 84) ble informert om den foregående dags begivenheter og om flåtens bevegelser. Det ble også informert om at den første krysserskvadron, som hadde tatt ombord tropper i Rosyth for den mulige okkupasjon av norske (Forts. side 5)

MANEDENS «PERNILLE»:

Oppskrift på å bli populær

Elisabeth Skogen var gjest i plabiblioteket i NRK en søndag i mars. 15. mars rykker en fyr ved navn Magne Hegdal ut i «Dagbladet» og beretter at programmet ga ham en «nifs påminnelse» om Hitlers misbruk av musikk, og at Elisabeth Skogen har benyttet programmet til propaganda for fascisme, og at hun ikke angrer.

Antagelig regner ovennevnte Magne Hegdal med å bli populær på omtalen av Elisabeth Skogens gjesteopptreden. Når hennes far er død, er jo hun skyteskive. Seksten år var hun da krigen sluttet, og hun ser med sympati på sin far. For en vederstyggelighet. Hva hun naturligvis skulle ha skrevet i sin bok var at «far var et nazisvin». Da hadde hun vært i takt med det offentlige Norges innstilling, og da hadde sikkert heller ikke den musikk hun valgte vært fascistisk propaganda..

Jeg minnes en vits som «Farmand» hadde for noen år siden,

jeg tror den var hentet fra «Nebelspalter». Det sitter en komponist ved et piano, i bakgrunnen ser en konturene av kreml gjennom vinduet. Teksten er som følger: «Jeg vet ikke hva jeg skal gjøre, hvordan jeg enn forsøker det, sniker det seg inn et kapitalistisk ass».

Elisabeth Skogen var 16 år da krigen sluttet. Jeg var tre. Det er klart at hun kan ha mange svin på skogen. Hennes far var jo lensmann og hun kan ha gått hans ærend for å gjøre det vondt for gode nordmenn. Vonde nordmenns oppgave var det jo å gjøre det verst mulig for gode nordmenn. Elisabeth Skogen bør angre, ikke minst på sitt valg av foreldre, som jeg bør angre at jeg valgte far og mor som opphav. Tenk om jeg hadde valgt foreldre som var i hjemmefronten, en far som var i milorg. — og der var visst hele landet bortsett fra landssvikene — for da hadde jeg hatt en glorie over mitt treårsgamle hode i 1945

og ikke blitt mobbet som barn av en landssvikernazist.

Elisabeth Skogen bebreides for at hun ikke angrer, jeg bør jo angre jeg også. Kanskje jeg har angitt noen, alle landssvikere anga jo, og deres barn ble sikkert sendt rundt for å finne ut ting som kunne gi opphavet stoff til angiveri, kronen på nazitilværelsen.

Jeg skulle ikke ha sagt noe dersom Magne Hegdal hadde tilhørt generasjonen av forstokkete. Hva jeg forstår med generasjonen av forstokkete? Jo, alle dem som på tampen av krigen oppdaget hva de kunne ha representert ved å gjøre noe positivt på motstandsfrontens side, og som så tok sitt monn igjen etterpå. Disse som mobbet små barn av «landssvikere» på åpen gate i mai-dagene, slik at de kom gråtende hjem, og i ikke få tilfeller var årsak til at foreldrene valgte fridøden og tok barna med seg i den. Men fordi Magne Hegdal går slik ut som han gjør, kan

jeg ikke skrive anderledes enn jeg gjør i innledningen. En viss objektivitet må en kunne forlange av et yngre menneske, dersom hensikten ikke er å gjøre seg populær.

Elisabeth Skogen og sikkert mer enn hundre tusen, deriblant jeg, representerer annen generasjon, eller første generasjon landssvikeravkom, om en vil. Selv er jeg mor til tredje (eller annen), og det å ha landssvikere til besteforeldre kan bli et farlig handikap. Nesten ingen barn av landssvikere har vendt seg mot sitt opphav og breidert det sin innstilling. «Gullet» hadde riktignok et par måneder da hun ikke ville være med på besøk til mormor og morfar, fordi hun hadde hatt en bok om Auswitz som høytlesning på skolen og ad omveier fått vite at hennes bestefar hadde vært nazist og landssviker. Jeg sa ingen ting, men plutselig ville hun være med igjen og kastet seg om halsen på dem.

Så tredje generasjon kan også

bli farlig. Jeg anbefaler Magne Hegdal også å ta denne med i en av sine neste oppsett. Men jeg fraber meg på forhånd i forbindelse med skriverier om nynazisme. Landssvikerne hyllet ikke Adolf Hitler, deres avkom gjør det heller ikke, og her ser jeg heller ingen fare for tredje generasjon.

«Landssvikkoppjøret etter krigens slutt i 1945 er fremdeles en verkebyll i vårt samfunn, og det er på tide vi får ryddet opp overfor alle pårørende av mennesker som ble dømt» uttaler tidligere stortingsrepresentant Erland Asdahl i et intervju med «Dagen» i Bergen 5. januar i år. Han snakker også om barnebarna av de dømt. Det er langt mellom Erland Asdahl og Magne Hegdal. Førstnevnte våger å gjøre seg upopulær, sistnevnte vil gjøre seg populær. En er tungvekter, en er lettvekter.

Hvorfor deler ikke «Folk og Land» ut rose og tistel. Ovenfor er kandidater til begge. Pernille

«ENGLANDSDOKUMENTENE»:

SLUTTBEMERKNINGER

Serien «HVA ENGLANDSDOKUMENTENE FORTELLER OSS» avsluttes i dette nummer. (Side 1 og 4)

Aktstykkene har vakt den største interesse blant leserne, og vår redaksjon får stadig forespørsler fra nye lesere, som ønsker tilsendt de nummer av FOLK OG LAND, der serien starter.

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO) som samlet dokumentene i det engelske krigsarkiv, (London 1981) og kjøpte dem hjem til samlingene på Enerhaugen i Oslo, føler trang til å takke dem som har vært oss behjelpelig med materialet, og spesielt den mann, som under tidspress og vanskelige arbeidsforhold, har hatt ansvaret for redigering av stoffet. Et arbeide det står all respekt av.

I sine sluttbemerkninger til serien skriver han:

Undertegnede hadde store betenkeligheter ved å påta seg den nærmest umulige oppgave å legge frem dette meget omfattende materiale i noen avisartikler uten på forhånd å ha fått anledning til å bli kjent med stoffet. I den tid som har vært til rådighet, har det bare være mulig å gjennomgå ca. 6 000 av de 7 300 sider fordelt på 14 filmer i et eneste virvar. Dette har imidlertid vært tilstrekkelig til å fastslå at det hele er så entydig at det har vært umulig å misforstå. Synderne på den andre siden av Nordsjøen bekjenner i disse dokumenter at de og Frankrike har skylden for å ha trukket Norge inn i krigen, noe som satelittene på denne siden bestemt nekter å tro på. I en anmeldelse av Magne Skodvins krig i Dagbladet gir riktignok Hans Fredrik Dahl fra seg et litet pip som antyder tvil på Skodvin, «som tror mindre enn noen gang at britenes planer på noen måte trakk oss inn i krigen», men bortsett fra Haakon Lie's Loftstrydding synger fremdeles sangkoret på det gamle refreng, og våre etterkomere opplæres i samme tro.

Redaksjonen ville gjerne ha mitt navn under disse artiklene, men jeg fant dette helt overflødig, da min oppgave bare har vært å finne fram stoffet og legge det tilrette, så det får sammenheng og blir forståelig for alle dem som det er helt fremmed for. Mitt navn er uten betydning, det er sitatene fra dokumentene som taler sitt tydelige språk og som teller. Men da

redaksjonen i desembernummret bæret meg med tittel av kjent forfatter og amatørhistoriker, satte den samtidig et annenklassens stempel på artiklene. I sporten er det ingen forkleinelse å være amatør, tvertimot, men når det gjelder historie, stiller saken seg annerledes. Der er amatøren en dilettant, som det ingen grunn er til å ta alvorlig. Da er det doktorgrader o.l. som teller. Selv om disse lærde menn er i allmaktens sold, den hvis gjerninger de har å beskrive, og det altså er bondens hest og bondens havre det gjelder, har det i folks omdømme en helt annen tyngde enn amatørens produkt. Men det er ikke så mange som er villige til å skjære av den gren de selv sitter på, så i den henseende har kanskje amatøren sin styrke. Derfor har jeg nå funnet det riktig å sette mitt navn under den avsluttende artikkel, samtidig som jeg utfordrer autoritetene, med professor Skodvin i spissen, til dyst om temaet: Englands skyld. Forum kan selv Skodvin bestemme, f.eks. aviser, radio eller fjernsyn. Det burde være en takknemlig oppgave å slå dilettanten ned i støvlene.

Det er vanlig praksis at tiltalte til slutt får anledning til å uttale seg. I dette nummer vil derfor et britisk dokument bli gjengitt uten at noe er lagt til eller er trukket fra, og uten kommentar, men i norsk oversettelse.

4. februar 1983
A. I. Bru

Resymé over begivenheter . . .

(Forts. fra side 4)

havner, hadde satt i land igjen og at et engasjement ville følge. troppene og sprengstoffet og ville Det ble besluttet å sende vår inle gå ut snart uten dem. Det syntes mulig, men dog usannsynlig, at det var den tyske styrkes hensikt å ta Narvik.

Minefeltet på Vestfjorden var blitt lagt i de tidligere morgentimer, men styrkene til de sydlige minefelter var blitt beordret tilbake inntil flåtesituasjonen var avklart. Det syntes sannsynlig at den tyske flåte ville møte styrken som dekket minefeltet,

og at et engasjement ville følge. Det ble besluttet å sende vår inle formasjon om den tyske flåtes bevegelser over til den norske marine.

9/4: Budskap ble mottatt i løpet av de tidlige morgentimer om at tyske landstyrker hadde rykket inn i Danmark, og at flåtestyrker nærmet seg Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim. (Cab 63/160 s. 97—102)

Her avbrytes denne beretning, som går helt fram til 10. juni.

Kappløpet mot Norge . . .

(Forts. fra side 1)

De av våre som falt på feil side, har vel gjerne fått sitt minnet i ihjel, fordi de kjempet for en -isme som i all sin forderlighet ikke var kampen verd.

Men — om de enn tok loddrett feil, så tjener det dem til Norge, flyngrep mot tyske baser i Syd-Norge, forsvar av minefeltene og å ta alle mulige skritt til å forsvare vår skipsfart i Nordsjøen. (s. 232 pkt. V).

Det kan kanskje være grunn til å tvile på om britene ville ha funnet seg i en norsk aktiv eller passiv motstand og unnlatt å landsette tropper, men i så fall ville vi ha fått en tysk besettelse av hele landet uten de trefningene som vi fikk opp gjennom dalene. Hadde derimot de britisk-franske planene gått som forutsatt, ville vi ha fått en britisk-fransk besettelse av de nordlige og vestlige landsdeler og en tysk av de sørlige og østlige landsdeler. Hva det ville ha betydd er unødvendig å komme inn på. Det kan være grunn til å si med Terje Viken: «Best var det kan hende det gikk som det gikk, og så får du ha takk da Gud!» Men Kanskje vi kan takke franskmennene for det? Eller kanskje tyskerne? De kan vel trenge den honnør nå når de er opptatt i det gode selskap, NATO.

Den kongelige marineoperasjon

Vestmaktens anstrengelser for å få Skandinavia til krigsskueplass må ha virket nedverdiggende på selv de ellers så forherdede politikere, siden de fant det uødvendig å forsøke å kamulere sine handlinger. Det var nemlig blitt bestemt at samtidig med mineleggingen i norske far-

vann skulle en annen operasjon ha foregått, The Royal Marine Operation, minelegging av Rhinen. Den skulle være en demonstrasjon av vestmaktens styrke og skulle vekek oppsikt og bidra til å iverskygge aksjonen mot detn øytrale Norge av hensyn til verdensopinionen! Men det kom en slede i veien. Franskmennene var redde for at aksjonen på Rhinen kunne utløse tysk bombing av deres fly- og ammunisjonsfabrikker og ville ha planen utsatt i to måneder. Det resulterte i at både overleveringen av notene til Norge og Sverige og mineleggingen i Norge ble utsatt. Mineleggingen som var fastsatt til 5. april, ble utsatt til 8. april, og britene ble alene om aksjonen. (Cab 66/6 s. 234) Utsettelsen fikk store følger, idet de tyske forberedelser da var kommet så langt at de kom britene i forkjøpet og besatte de strategiske steder i Norge. Chamberlains begrunnelse for nødvendigheten av å la begge mineaksjoner gå samtidig er meget illustrerende for mentaliteten: *Hvis vi bare skulle utføre den første plan, (mot Norge) ville vi bli anklaget for å krenke en liten nasjons nøytralitet. Vi kunne dog komme over denne kritikk hvis vi på samme tid foretok den kraftige og effektive aksjon mot Tyskland i deres egne farvann.* (Cab 65/6 s. 131) [193-4]. Her er kommentar overflødig.

Maskineriet som gikk i stå

Foruten de tre nevnte dokumenter av 30/3, 31/3 og 4/4, som gir opplysninger om den britiske aksjon mot Norge, finnes et dokument til i samme plan.

Det er datert 4. april og har betegnelsen: «Maskineri for å sette Plan R 4 i bevegelse». Britene mente seg i stand til å kunne følge ventede tyske reaksjoner og bevegelser på mineleggingen så godt at de kunne rykke ut i det rette øyeblikk, hvorved deres aksjon ville få preg av å være en redningsaksjon for Norge. De måtte ikke være så tidlig ute at de kunne oppfattes som angriper! Derfor hadde de utarbeidet en snedig og minitiøs plan som skulle registrere alle tyske reaksjoner og bevegelser. (Cab 66/6 s. 245). Men i likhet med Den Kongelige Marineoperasjon som aldri kom til utførelse, måtte også troppene som var tatt ombord i krigsfartøyene den 5. april, settes iland igjen, og maskineriet gikk dermed i stå. Det kom først i gang igjen et par uker senere, men da var det for sent til å redde Norge. Da var det bare Regjeringen Nygaardsvold som lot seg redde over til Storbritannia.

Vi lærte på skolen at kjærligheten tror alt, håper alt og tåler alt, og det skulle vise seg å være rett. For kjærligheten til England var sterk nok til at vi kom på den rette siden, og der sitter vi fremdeles fast i saksen sammen med våre tidligere fiender, tyskerne.

MISVISENDE OVERSKRIFT

Forfatteren av disse artikler gjør oppmerksom på at redaksjonens overskrift i nr. 2, februar-nummeret: «England hadde ingen mulighet til å hjelpe Norge og Sverige», var misvisende. Som dokumentene også viser, var verken Norge eller Sverige truet av Tyskland og hadde derfor ikke bruk for Englands «hjelp», som besto i å hjelpe dem inn i krigen. De bare ønsket å få være i fred.

Noe er fortiet . . .

(Forts. fra side 2)

unnskyldning at de selv mente å kjempe mot en annen -isme. Det var i protest mot den samme -isme Jan Palac brente seg til døde noen år senere. Så når alt kommer til alt . . .

Når absolutt alt kommer til alt, våger jeg å stige fram her og si noe som vel hittil aldri er sagt i noen norsk kirke om dem som fant sin død på feil side:

Han som har kalt oss ved navn, — det tør være hans dom er mildere enn vår. Derfor:

Fred være med dem! Fred være med også dem!

Synes du det ble mye om akkurat dette? — I så fall kan jeg trøste deg med at ord som de jeg har brukt, vil utgjøre en bitte-bitte liten promille av det som sies her til lands i dag og i morgen.»

— — —

«Nå synes jeg å ane hva dere for lengst har begynt å tenke: At jeg ikke skal tøyse lenger denne strikken som jeg har tøyd for langt allerede. Og noen ten-

ker kanskje: *Var jeg bra stripete i krigens år siden jeg snakker som jeg gjør? Var jeg kanskje helt på feil side?*

Det ville være rent ut usympatisk i dag å snakke om hvor modig og holdningssterk en selv var. Derfor tier jeg om det.

Men jeg vil nevne at jeg hører ikke til den gruppe mennesker som vant krigen alene. Jeg har nemlig — og det har vi kanskje alle — truffet noen som har reddegjort om sitt mot og sin innsats i krigens år på en slik måte at vi nesten forbauses over at det tok dem fem år å knekke nazismen.

Ellers er det vel ikke så vesentlig i dag hvor stort ens mot var. Mer betyr det — tror jeg — hvor stort det er ved neste korsvei — i krig eller fred.

Jeg sa jeg ville prøve å rette på et bilde som henger skakt: Og nå mener sikkert noen at jeg har skjovet det i meste laget over til motsatt side. Ja, kanskje — endog litt med vilje, for å ha noe

å gå på, for helt sikkert vil det bli forsøkt skjovet tilbake til det opprinnelige leie — også heretter. Og skulle ellers noen mene at mine ord ikke stemmer med det som var — hva jeg forøvrig aldri blir villig til å innrømme — da står de i så fall like ufarlige som enhver annen usannhet bør stå . . .

Men så kom altså freden. Så pustet vi igjen, dypt og lenge. Så lo vi som før, snakket som før — uten å hviske. Det var så vidunderlig deilig, av så uovertruffen kvalitet. Det var jo så dyrt betalt. Mer enn 10 000 unge liv var prisen.

Om det var for kostbart, vet ikke jeg og ingen annen. For de 10 000 som betalte, har intet fortalt.

Men fordi det ble som det ble, og er som det er, — fordi man uten å mobilisere det minste mot kan stige fram i en kirke og over alt og uttrykke tanker som går noe på tvers av manges, også makers og myndigheter, derfor sier jeg:

Gud signe deg Norge, mitt deilige land . . . !

Heretter kaller vi det «VENNEGAVER»

Vi skifter navn fra «støtteannonser» til «vennegaver», dvs. bidrag på kr. 50,- eller mer.

Denne gang sier vi hjertelig takk for 50 slike gaver på tilsammen kr. 5 053,-.

Ennå har vi ca. 60 «vennegaver» som det ikke er kvittert for, men like fullt trenger vi flere og så mange vi kan få.

«VENNEGAVER»
fra «Folk og Land»s venner.

Takk for følgende bidrag:

K., Ramfjordbotn 120,—	I., Heimdal 70,—	O., Minde 50,—	K., Spikkestad 70,—	S., Stabekk 100,—
E., Mosjøen 100,—	M., Kvål 220,—	A. V., Haugesund 150,—	L., Ål 120,—	J., Ski 100,—
T., Nesna 70,—	M., Molde 120,—	S., Stavanger 100,—	E., Skrautvål 100,—	I., Eidsberg 120,—
B., Vik i Helgeland 100,—	S., Lyngsdalen 60,—	M., Hæstadsvingen 70,—	W., Dokka 80,—	S., Oslo 100,—
T., Namsos 100,—	B., Årdalstangen 100,—	F., Arendal 120,—	B., Røykenvik 70,—	A. S. H., Oslo 200,—
P., Steinkjer 70,—	E., Bergen 100,—	J., Porsgrunn 70,—	L., Brandbu 150,—	M. N., Oslo 100,—
E., Trondheim 100,—	J., Landås 50,—	B. T., Skien 50,—	S., Gran 200,—	Å. R., Oslo 100,—
		T., Rauland 200,—	J., Tynset 120,—	A. G., Oslo 100,—
		B., Steinsholt 100,—	H., Ø. Rendal 70,—	L. R., Oslo 50,—
		G., Horten 70,—	G., Rena 100,—	S. S., Oslo 50,—
		L., Rødberg 120,—	H., Elverum 70,—	S. F., Danmark 93,—
		Å., Rollag 50,—	O., Skarnes 200,—	K., Neetze, Tyskl. 60,—

(2) Quisling-saken 1932

I forrige nummer startet vi serien med referater og dokumentasjoner fra Quisling-saken i 1932. Etter at Vidkun Quisling hadde overlevert Stortinget sikre beviser for at ledere i Arbeiderpartiet/Kommunistpartiet drev landsforredersk virksomhet, måtte Stortingets flertall fastslå dette.

I «Folk og Land» nr. 3 gjorde vi kjent Quislings innlegg i trontaledebatten 7. april 1932, og vi fortsetter i dette nummer med dokumenter fra avsløringene, som rystet hele Skandinavia.

DOKUMENT NR. 8.
MAPPE NR. 1.

Den internasjonale revolusjonære ledelse, dens forhold til regjeringen i Russland og til de nasjonale revolusjonære bevegelser.

Utdrag av de dokumenter som fra Forsvarsdepartementet i henhold til Stortingets beslutning av 7. april 1932 ble oversendt spesialkomitéen, som besto av følgende stortingsmenn: Fjalstad (H), Lykke (H), Moseid (B), Myklebust (V), Peersen (H), Østbye-Deglum (B), Anton Jensen (A) og Fredrik Monsen (A).

Den revolusjonære organisasjon
Dok. 1. Tableaux des organisations Soviétiques. Utarbeidet på grunnlag av beslutninger på Kominterns VI kongress i Moskva juli/ august 1928.

Dok. 2. Fremstilling av G.P.U.'s organisasjon og arbeidsmetode (1927).

Dok. 3. Rapport av 3. februar 1926.

Det anføres bl.a. at i november 1925—januar 1926 er over 70 funksjonærer i den III Internasjonale, hovedsakelig røde stabsoffiserer reist fra Moskva til Sverige, Danmark og Norge i hensikt å organisere militærkommunistiske grupper i de tre land.

Til dette arbeide har de mottatt fra Moskva 250 000 dollars.
Dok. 4. Personfortegnelse vedkommende Komintern. Under aksjonskomitéen (N) er oppført Scheflo, Norge. (Den tidligere redaktør av «Sørlandet», Arbeiderpartiets største avis i Agderfylkene. Red. anm.)

Han er også oppført som medarbeider for Det vesteuropeiske propagandasekretariat, (XI) samt ved dets avdeling for Skandinavia (2), hvis leder er Kuusinen. Videre er han oppført som leder for den norske underavde-

ling. (2w) Som medarbeidere er oppført Gosparius, Langseth, Ossen, Freye. Fortegnelsen viser forøvrig at Komintern har avdelinger og medarbeidere i alle verdensdeler og omtrent i alle land.

Dok. 7. Tysk P.M. som gir opplysninger om formålet med «III Internasjonale Befehlshaberschule» i Petrograd. Skolen har avdelinger for forskjellige nasjonaliteter og utdanner førere for den kommende verdensrevolusjon. Disse skal danne grunnstammen av befal i vedkommende lands røde armé.

Dok. 10. Av 4. april 1929 mottatt fra Utenriksdept. angående «Sovjetisk utenrikspolitikk». Da sovjetmaktens håp om en sosial omveltning i vest, særlig i Tyskland, og en nasjonal reising i øst (China), ikke er gått i oppfyllelse vil man søke å sette mer fart i agitasjonen og arbeidet i de skandinaviske land.

REVOLUSJONÆRT UNDERMINERINGSARBEIDE.
Dok. 13. Skriv av 19. februar 1921 fra Justisdepartementets eksp.sjef til Generalstabens etterretningskontor.

Fra kilde som departementet anser for pålitelig, har man fått opplysninger om at det foregår

en jevn overføring av røde finner fra Finland til Petchenga. Vedkommende innsugles som arbeidere til Kiruna i Sverige, hvorfra de på falske pass reiser over Narvik til Vardø og derfra med bolsjevikenes postskøyter til Petschenga.

Sentralkontoret for virksomheten er i Narvik, med redaktør Alfred Olsen som leder og med Trygve Nygård og lærer Andrá, Vardø som hjelpere. Agent i Tromsø, Lappalainen, i Hammerfest kafé-vert Rindahl og i Honningsvåg fisker Alfred Vågnes. I 1920 skal være overført ca. 500 personer.

Instruks utarbeidet for rådsregjeringen i mai 1923 i Moskva av en kommisjon med Bucharin som formann.

Instruks har til overskrift: «Proletarer i alle land foren eder. Handelen skal tjene den kommunistiske propaganda.»

Ifølge instruks overflyttes den kommunistiske propaganda fra legasjonene til handelsdelegasjonene med den begrunnelse, at legasjonen helst må stå «ren», at handelsdelegasjonen kommer i bedre kontakt med befolkningens brede lag og publikum, og at en hemmelig virksomhet fra

handelsdelegasjonens side ikke så lett vil skape diplomatisk konflikt.

Det fremholdes at avtaler skal sluttes med firmaer som kan befordre den kommunistiske propaganda og firmaets lavere funksjonærer skal oppgiteres og falske rykter utspredes.

Proteststreiker arrangeres og støttes med økonomiske bidrag. Pressen skal kjøpes og splid vekkes innen den borgerlige presse. Kommunistisk parti skal startes og støttes. Nye medlemmer for dette skal hverves og misnøye blandt arbeiderne utnyttes. Pengemidler utdeles. Der skal settes splid mellom soldater og offiserer. Rådceller av soldater og matroser dannes; upålitelige elementer holdes utenfor. Bevæbnede arbeidertropper skal dannes, som overtar ledelsen ved revolusjonens utbrudd. Våben- og ammunisjonsforråd anordnes; bare få pålitelige må kjenne til disse. Rykter om krig utspredes. Propaganda drives blandt demobiliserte soldater og matroser. Når avtale sluttes om salg av levnetsmidler som skal utføres fra Russland, skal iakttas at prisen blir så lav at kjøperne kan (Forts. side 7)

Quisling var i subjektiv . . .

(Forts. fra side 1)

mer Bonnevie i «Høyesterett og riksrådsforhandlingene» side 31: «Og i så henseende står det fast at Berg faktisk denne ettermiddag gikk til minister Beck-Friis for å få bragt på det rene om denne kunne og ville formidle en telegrafisk henvendelse fra presidentiska-

pet til Kongen med anmodning om frivillig å abdisere.» I boken «Dette er London» kommer Hans Fr. Dahl med den oppsiktsvekkende opplysning at Paal Berg om ettermiddagen den 16. juni 1940 sendte et personlig telegram til Kong Haakon. I telegrammet ba Berg Kongen om

å avlyse en tale i BBC samme dag. «Telegrammet nådde Haakon umiddelbart før sendingen, og var nær på å velte kongens opptreden» skriver Dahl. I følge Dahls bok ble det også gjort forsøk på å få stoppet en tale av Koht tre dager senere. Hva var så begrunnelsen for å få talene stoppet? Hans Fr. Dahl gir svaret: Paal Berg & Co var engstelig for at Kongen og Koht skulle si noe som kunne irritere tyskerne! Men Dahl kan fortelle at

såvel Kongen som Koht holdt en myk linje, og at Koht i sin tale kom inn på at regjeringen gjerne ville forhandle med tyskerne før den forlot Norge, men at tyskerne avsto. Om Nygaardsvolds tale den 24. juni 1940 skriver Dahl: «Statsministerens tale modifiser- te til og med signalet ved å beklage at regjeringen hadde måttet «nedlegge våpenene» og overlate «hele Norge i fiendens hånd», uten å nevne noe om krigen videre, Hans Fr. Dahl

slår også fast at «Nygaardsvold kunne her rimelig tolkes som at krigen var slutt og Norge hadde kapitulert.»

Til det siste er å si at det her var aldeles unødvendig med noen fortolkning. Det Nygaardsvold sa var nemlig klart og utvetydig: «Det stod da ingen annen utvei åpen enn å nedlegge våpenene og sende våre tapre offiserer og soldater hjem».

Sverre Nielsen

Quisling-saken 1932 . . .

(Forts. fra side 6)

sette detaljprisene lavere enn markedsprisen i vedkommende land, og lavere enn prisene på tilsvarende importvarer. Tap herved dekkes fullt ut gjennom den nytte som propagandaen får herved. Uroligheter, hvor ubetydelige de enn er, skal ydes økonomisk og moralsk støtte — særlig sådanne som truer landets militære stilling. Streikeunderstøttelse skal fordeles gjennom fagforeningene. Styrkelse og utvidelse av det kommunistiske parti skal foregå med all mulig energi. Partiets medlemmer understøttes økonomisk. For å vekke misstemning mellom offiserer og soldater skal agentene ved alle militæravdelinger søke å drive offiserene til brutal opptreden overfor soldatene. Enn videre skal de påpeke at soldatenes for- seelser alltid straffes strengere enn offiseres. Ulikheten i office- renes og soldatenes livsforhold skal fremholdes, fremfor alt of- fiserenes bekvemme liv. Enhver anledning skal utnyttes og alle slags våben og ammunisjon innkjøpes. Våben fordeles på flere forråd nær hverandre.

Instruksen er undertegnet av N. Bucharin, Berzin, Pavlov-Westman.

Dok. 14. Skriv av 20/4 1923 fra G. E. til Kommanderende general hvor oversendes i svensk oversettelse en artikkel i den finske avis «Suunta» for 17/3 1923 og en fra «Helsingin Sanomat» for 18/3 1923. I den førstnevnte artikkel gjengis rådsregjeringens instruks i 10 punkter til sine handels- og andre representanter, «for verdensrevolusjonens fremme og det kapitalistiske systems ødeleggelse». I pkt. 1 heter det at handelsvirksomheten alltid bør stå i den kommunistiske agitasjons tjeneste under direkte kontroll av den utøvende komité og den tredje internasjonale. Det er særlig viktig å fremelske misnøie blandt soldater og arbeidere og å forberede streiker. Representantene bør gjøre alt for å danne et kommunistisk parti i vedkommende land, forsøk på å kjøpe pressen, utbre kommunismen blandt soldater og matroser, danne råd blandt disse og oppegge dem til ubarmhjertig å forfølge offiserene. Blandt avmønstrede soldater skal søkes fremkalt uroligheter og forby dem å avstå sine vå-

pen til regjeringen. Rykter om ny krig bør utspredes og anvendelsen av terror anbefales. (Undertegnet av N. Bucharin, Y. Berzin, Pavlov-Westman.) I den annen artikkel anføres, at det gjentagne ganger er konstatert at Råds-Russlands offisielle legasjoner i andre land driver propaganda mot disse lands stratsrettslige eller samfunnsmessige ordning i hensikt å svekke den der rådende rettsorden og berede vei for en omstyrning. Offentliggjorte hemmelige instruksjoner er bevis herfor.

Dok. 15. Skriv av 18/9 1923, fra Utenriksdepartementet, hvor opplyses at en høyere funksjonær i Berlinerpolitiet har meddelt, at det i den senere tid er reist russere fra Berlin til Norge på falske pass.

Dok. 16. Kopiauskrift 17/11 fra «Sekretæren for Kominterns fullmaktskomité», Sirola, med de samme opplysninger.

Dok. 17. Svenske «Översikter» (nr. 1—8 for mars til august 1924) angående kommunistenes virksomhet.

Der anføres at Komintern utfolder en intens virksomhet i Skandinavia og at den har bevilget spesielle pengemidler for de- legerte for å reise til Oslo. Det opplyses at den skandinaviske kommunistiske federasjons generalsekretær Arvid Hansen av Kominterns eksekutivkomité er bevilget en årlig lønn stor kr. 24 000 og medlemmene Scheflo og Støstad (Norge), hver kr. 8 000.

Dok. 20. Skriv av 12/3 1925 fra oppdagelseschefen i Oslo, hvorved oversendes fra svensk kilde oversikt ang. kommunistiske møter i Sverige i begynnelsen av 1925.

Ved den Inter-Skandinaviske Unions møte i januar opplyses at bl.a. Arvid Hansen, H. Langseth og en tredje fra Norge har deltatt. Det gis opplysninger om dannelse av 100-mannsgarder rundt om i Sverige samt over en i møte 24. februar 1925 vedtatt mobiliseringsplan for revolusjon.

Dok. 25. Tysk rapport av 23. oktober 1925 med opplysninger om at proskripsjonslister skal være utarbeidet for alle land, over personer som kan tenkes å bli særlig ubekvemme.

Dok. 26. Engelsk rapport om den skandinaviske kommunistis-

ke federasjon.

Det opplyses også at Arvid Hansen er generalsekretær med årlig lønn kr. 24 000 og Scheflo og Strøstad fra Norge også har kr. 8 000 hver som styremedlemmer.

Federasjonen holdt møte i november 1924 i Stockholm, hvor også møtte representanter fra eksekutiven i Moskva. Det ble bl.a. besluttet å drive kraftig propaganda, organisering av bedriftsråd, celler og hundremannsgarder. Forsøksfremstøt skal foretas. Det illegale blev utskilt og overført til femte-seksjon. (Her har vi opprinnelsen til den «5. kolonne» red. anm.) Personer som tilhører denne seksjon finnes ikke oppført på vanlige partimedlemslister. De må ikke avsløre sig som kommunister. Seksjonen skal fungere som hemmelig kommunistisk politi.

Dokument 31. G. E.'s 191-1928. Det anføres bl.a. at Komintern fremtvinger absolutt lydighet av de kommunistiske partier i alle land. Det anbefales planmessig å ødelegge arméen, politiet, hele administrasjonen og de offentlige virksomheter.

I hæren skal dannes celler som skal igangsette sabotasje mot tjenesten og ordrenektning. Lister utarbeides over farlige chefer som hurtigst skal slås ned. Det må dannes avdelinger av kjempende arbeidere som øves og bevæbnes. Der skal også organiseres bander av terrorister som like før opprøret bryter ut, skal slå ned de borgerlige partiets ledere.

«Røde hjelp» skal yde støtte til kommunister og deres etterlatte som er kommet i vanskeligheter.

Dok. 32. Skriv av 14/9 1928, mottatt fra Utenriksdepartementet, bilagt med to avisutklipp, hvori opplyses at ifølge «Nya dagligt Allehanda» for 12/9 1928 utgjør bolsjevikenes «militærstyrke» i Stockholm ca. 1800 mann, i Göteborg og Malmö 420 mann på hvert sted.

Det skal opprettes en særskilt felles kommunistisk ledelse for hele Skandinavia. Skandinavia skal gjøres til «utfallspost for den påtenkte revolusjonære verdensbrand».

Dok. 35. Instruks for finske kommunisters virksomhet i idrettsbevegelsen.

Dok. 36. «Översikt» over den kommunistiske virksomhet i Sverige august—desember 1930.

Det gis detaljerte opplysninger om stiftelsen og organiseringen

av R(öda) F(ront) F(örbundet). I(nternasjonale) R(øde) H(jelp) og A(rbeidernes) I(dretts) F(orbund).

Videre opplysninger om R. F. F.'s oppgave og mål, om revolusjonens utbrudd fra en liten uskyldig streik som utvikler sig til en landsomfattende bevegelse som ender i generalstreik og alm. arbeidsnedleggelse. De bevæbnede røde garder marsjerer opp på sine mobiliseringsplasser. Det kommunistiske parti overtar den utøvende makt, avsetter den borgerlige regjering og sender ut parolen: «All makt til det kommunistiske parti».

Sovjet vil iflg. sine forpliktelser la den røde armé marsjere over unionens grenser for å understøtte revolusjoner i alle land; jfr. protokoll fra konferanser avholdt 2/7 1930 i Peter-Paulusfestningen mellom nordiske R.F. F. representanter.

For Norges vedk. anføres at resultatet har vært dårlig tross intet av de nordiske land menes mer disponert for kommunisme enn Norge.

S. 4 (midt på) anføres at kommunistene ved Adalen i Sverige og ved Porsgrunn i Norge efter beste evne og med forhåndenværende midler søkte å følge de gitte bestemmelser. På begge disse steder brøt en tropp på omkring 100 mann ut av demonstrasjonstoget og rykket frem efter militære grunnsetninger i spredte grupper mot den styrke som var beordret for å opprettholde orden.

Dok. 38. Rapport ang. den utenlandske seksjon av G.P.U. som har en mengde agenter over hele jorden og ofrer uhyre pengesummer på denne virksomhet. Til alle russiske gesandtskaper er knyttet agenter offisielt ansatt som legasjonsråd eller legasjonssekretær. — I Russland utspioneres de fremmede ambassader og legasjoner, og post åpnes i hemmelighet.

Et forsoningens og . . .

(Forts. fra side 2)

til og med forplantet seg ned gjennom generasjonene, og dette er en farlig sak, på sikt. Kommer vi ut for en ny påkjenning kan det være av vital interesse at fronten er samlet. For nasjonen kan dette være et «være eller ikke være». Derfor kunne kapellet også stå frem som et forso-

Dok. 44. Skriv, dat. 4/4 1932, fra Utenriksdepartementet om det internasjonale kommunistpartis hemmelige meddelelsesblad. «Inprekors»s tyske utgave nr. 119 for 23/12 1931 side 2726 hvor det har stått en artikkel (datert Oslo 17/12 1931) om at den reaksjonære norske bonderegjering legger handelen med sovjetunionen alle mulige hindringer i veien. «Regjeringens krigsminister Quisling er også en av de drivende krefter i den fascistiske propaganda mot sovjetunionen.» I samme blad nr. 113 for 1/12 1931 finnes en artikkel om «Menstadslaget», hvor anføres, at det blev sendt 1 200 mann av den kgl. garde foruten politi samt 5 krigsskib «um den Kampf der Arbeiterklasse im Blut zu ersticken».

Dok. 57. Tysk oppgave over våbenleverandører omfatter 52 leverandører, de fleste i Berlin.

Dok. 58. Skriv dat. 14/5 1925, fra Oslo oppdagelsespoliti, som opplyser å ha mottatt melding fra svensk kilde om at den inter-skandinaviske Union på grunn av vanskelighet med å skaffe våben til en del av «hundragruppene», har besluttet å innføre sådanne nordfra så vel til Norge som til Sverige. Våbnene skal innføres over Narvik og Torneådalen, men også fra Tyskland med forbindelse over Danmark. Et møte i Moskva har truffet overenskomst med den Karelske republikk. Videre skal i hele Skandinavia påbegynnes og energisk fullføres et målbevisst organisasjons- og forberedelsesarbeide til en felles aksjon av stort omfang. Grupper som ikke er engasjert i denne skal drive almindelig «rabalderpolitikk» i alle egnede spørsmål for å avlede oppmerksomheten fra rørelsene i dypet.

Det regnes med at organisasjonen arbeider på samme måte i Norge og med mer hell.

(Forts. side 8)

Historiker

Halvdan Koht og 9. april 1940

Sven Stolpe's bokanmeldelse i Nye Wärmlänstidningen januar dette år, må leses også av nordmenn. Hans bemerkninger er jo svært interessante — og vel helt utenkelige i vårt eget lands presse ... ?

Vi bringer Sven Stolpe's anmeldelse uten oversettelse.

Alla minns med vilken håpnad man observerade att Norge tycktes vara så gott som oförbrett, när det tyska angreppet 1940 kom. Vi visste mycket snart att varningar anlant från alla håll, inte minst från säkra svenska källor. Ingen mobilisering, inga militära åtgärder alls. Regeringen, utrikesministern verkade sovande.

Utrikesministern var den marxistiske historikern *Halvdan Koht*, en lång, tung norsk bondetyp, utrustad med stor lärdom och allmänt ansedd som en både duktig och hederlig man. Mot honom riktades snart de våldsamaste anklagelser för bristande pliktuppfyllelse. Nu har hans svårson, den lysande norske litteraturhistorikern *Sigmund Skard* skrivit en stor och fängslande bok om sin svärfar, som han kallat «*Mennesket Halvdan Koht*» (Det norske Samlaget). Den är strängt objektiv och kan verka förkrossande. Men den ger också en sympatisk bild av människan Halvdan Koht.

Men i ögonblicket den 9. april 1940 svek han.

Hela hans uppmärksamhet fängslades då av den engelska min-utläggningen i norska farvatten. Han fick nog varningar från sina representanter i Berlin — men han misstänkte att de var avsiktligt missvisande. Man visste betydligt mer i Köpenhamn och Stockholm än i Oslo. En viktig rapport til den norska försvarsledningen framlades aldrig för den tröge marxisten, som satt vid rikets roder ...

Även de rapporter som nådde hans skrivbord fick stanna där — han förde dem inte vidare. Senare ville Koht lägga skulden på försvarsministern Ljungberg, delvis med rätta. Ljungberg fick på andra vägar än över norska ambassaden i Berlin klara besked om den fara som hotade, men sällsamt nog satte han sig inte i förbindelse med generalerna som ivrigt tiggde om orientering. Och de viktiga underrättelser militärerna fått trängde aldrig fram til regeringen!

Ljungberg yrkade nog på mobilisering men påpekade att en sådan skulle ta minst tre dagar. Han räknade också med att syd-

kusten var väl bemannad. Man nöjde sig med att inkalla två bataljoner i Östfold!

Varpå Norge i en handvändning erövrades — trots enstaka lyckade försvarsförsök i Oslofjorden.

Hur i all världen kunde denna skandal vara möjlig?

Klickade

Koht har själv sagt, att «någon klickades» i hans huvud därför att han var så trött ... Han tyckte själv det var «underligt» att han inte orkade kombinera alle de upplysningar han faktiskt fått. Han hade «inte fått tid på sig att läsa igenom rapporterna ordentligt» och «än mindre att tänka igenom dem».

Hur totalt inkompetent den norska regeringen var framgår av att när väl en mobilisering bestämts fick försvarsministern «på ein eller annan måte» inte besked om detta ...

Det hela verkar Grönköpings brandkår.

När regeringen sedan tog sig över till London med hela den norska statskassan, hände ytterligare besynnerligheter. Koht den gamle hederlige marxisten, visade sig vara helt bunden av en — duktig — norsk dam, Unni Diesen, om vilken han uttalade att hon «stod honom närmare än någon kvinna tidigare gjort» (han var gift och hade en utmärkt maka). Han övervägde skilsmässa. Han var djupt förälskad, och litade mer på fru Diesen än på sina regeringskolleger.

Ohållbart

Ryktet gick. Hans ställning blev ohållbar. Hans maka skrev att «en daglig samvaro av det slag som jag upplevde de sista åren orkar jag inte med» ...

Halvdan Koht tvingades att avgå som utrikesminister.

Senare fick han — efter många tunga år i isolering och förakt — ånyo en stark ställning: bl.a. därför att han med framgång återupptog sin forskning och sitt författarskap.

Egendomligt nog tycks våra vänner på andra sidan Kölen i allmänhet att förlåtit honom.

Sven Stolpe

Viktig bok om WAFFEN-SS i ny utgave

Generaloberst Paul Haussers bok «Soldaten wie andere auch» ble regnet som et standardverk om Waffen-SS' tilblivelse og historie da den første gang utkom i 1966. Dessverre har boken i lengre tid vært utsolgt fra forlaget. Det er derfor med glede vi ønsker den nye, gjennomrevide utgaven fra Munin Verlag velkommen.

Hvorledes ble Waffen-SS til, og hvorledes forløp enhetens historie seg fra den spede begynnelsen til den bitre slutt? Dette er to av de mange spørsmålene generaloberst Hausser behandler i sin bok.

Boken er også en nødvendig og sterk beriktigelse av alle de feil og vrangforestillinger som hersker om Waffen-SS. Allerede titelen — «Soldaten wie andere auch» — antyder forfatterens konklusjon. Generaloberst Hausser gir et bilde av Waffen-SS som viser at offiserer og soldater i denne gruppen i hovedtrekk var som sine kolleger i andre stridsenheter. Alle beskyldninger som i alle år er blitt slynget mot Waffen-SS gjendrikes på en saklig og veldokumentert måte.

Paul Hausser har de aller beste forutsetninger for å skrive dette standardverket. Han var selv med fra begynnelsen og Waffen-SS'offiser med høyeste grad.

«Soldaten wie andere auch» er en omfangsrik mursten på hele 460 sider. Boken er vakkert innbundet, illustrert, og inneholder verdifullt materiale om Waffen-SS trefninger m.v.

Dette standardverket anbefales på det sterkeste.

Paul Hausser:

«*SOLDATEN WIE ANDERE AUCH*»

Munin Verlag GmbH, 1982

(Boken bestilles fra Aage Norberg, postboks 3044 Elisenberg, Oslo 2. Pris kr. 170,- pluss porto.)

Quisling-saken ...

(Forts. fra side 7)

Videre meddeles at den 11/8 1930 kom tidligere sekretær i Thüringens røde frontkjemperforbund *Max Karl Grande* til *Stockholm på falsk pass* for etter oppdrag av internasjonale røde hjelp å assistere de svenske kommunister med organisering av et rødt frontkjemperforbund.

I dagene 7—10/10 var han i Oslo. Han meldte sig her ikke for politiet og bodde ikke på hotell. Hans pass lød på *Oskar Albert Grande, montør* (en beskjefligelse han aldri har hatt).

I neste nr. fortsettes med oversikt over innholdet i MAPPE II med dokumenter *vedrørende kommunistpartiets virksomhet i Norge.*

Boktjenesten

Postboks 924 Sentrum, Oslo 1. Telefonbestilling: (02) 19 06 71.

NS-MEDLEMMENES SYN:

.... eks. Odd Melsom: På nasjonal uriaspost	kr. 65,-
.... » — » — NS og fagorganisasjonen	» 80,-
.... » — » — Fra kirke- og kulturkampen	» 85,-
.... » Einar Syvertsen: Også dette bør være sagt	» 75,-
.... » Alle 4 bind: Supplement til okkupasjonshistorien ..	» 240,-
.... » Justus Vericultur: Den norske kapitulasjon	» 20,-
.... » A. I. Bru: Professor på ville veier	» 50,-
.... » Trygve Engen: Jeg er ingen landssviker	» 40,-
.... » Adolf Hoel: Universitetet under okkupasjonen	» 50,-
.... » Walter Fyrst: Min stil. NS blir til, o.m.a.	» 95,-
.... » Harald Franklin Knudsen: I Was Quislings Secretary	» 55,-
.... » Per Lie: Sannheten om Telavåg-affæren 1942	» 15,-
.... » Sigurd Mytting: Politisk dømt	» 35,-
.... » Kai Normann: Diktene Laurbærkransen	» 20,-
.... » Arne Tellefsen: Når forsvaret forfaller	» 25,-

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

.... eks. Institutet för Offentlig och International Rätt:	
Den norska rättsuppgjørelsen	kr. 50,-
.... » Referat og utdrag på norsk av ovennevnte	» 5,-
.... » Lyder L. Unstad: Quisling. The Norwegian Enigma ..	» 40,-
.... » Forbundet: Gi oss rettsstaten tilbake	» 5,-
.... » — » — § 104. Mer lys over rettsoppgjøret	» 10,-
.... » Universitetsforlaget: Fra idé til dom	» 55,-
.... » Admiral Herman Boehm: Norge mellem England og Tyskland	» 60,-
.... » Berner Hansen: Mannen bak søylen (Om prof Wilh. Rasmussen)	» 80,-
.... » Pastor A. E. Hedem: Quo vadis Norvegia	» 30,-
.... » O. Hedalen: Er det begått en skammelig urett mot en hel del av våre landsmenn?	» 5,-
.... » Ralph Hewins: Quisling — profet uten ære	» 50,-

SPECIALTILBUD:

.... eks. Thorkild Hansen: *Proessen mot Hamsun* .. kr. 75,-

FRONTKJEMPERNE:

.... eks. Frode Halle: Fra Finland til Kaukasus	kr. 70,-
.... » Svein Halse: I forreste linje (Den norske Legion) ..	» 70,-
.... » Forfatteren Karl Holter: Frontkjemper	» 60,-
.... » Ben Esper: Tsjerkassy (Norsk ambulanseskjører på østfronten 1943-44)	» 90,-
.... » Svein Blindheim: Nordmenn under Hitlers fane ..	» 70,-
.... » General A. Marini: Fra Kaukasus til Leningrad. Dansk offisers innsats i SS-div. Viking, 3 bd. stort format ..	» 225,-

VIKTIG NYHET:

.... eks. R. Schulze-Kossens: *Militärischer Führernachwuchs der Waffen-SS. Die Junkerschulen*

kr. 175,-

DANSK LITTERATUR:

.... eks. Erik Haaest: Udyr - eller hva? (Dødsdømte)	kr. 20,-
.... » Gary Allen: Ingen tør kalle det sammensvergelse (Hvem trekker i trådene?)	» 50,-

DANSK NYHET:

.... eks. John Galster: *Amagers Erobring. Den 3. verdenskrig. Kunsten å bekjempe kommunister*

kr. 45,-

Portofri forsendelse ved forskuddsbetaling til: Postgiro 5 15 46 38. Bankgiro 6063.05.01248 eller ved sjekk, i kontanter eller frimerker. (Eilers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted: